

Nr 185.

Af herr **Berggren**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående särskild godtgörelse åt ordförande i kommunalnämnd.

Vid förra årets riksdag tillät jag mig väcka en motion, nr 82, hvori hemställdes, att Riksdagen ville besluta, att § 51 i förordningen om kommunal styrelse på landet skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Vid kommunalnämndens sammanträden förer ordföranden protokoll

— — — — —
vårdar nämndens handlingar och håller öfver dem register, allt mot den godtgörelse för hans besvär, skrifmaterialier, postporto samt skrifvare- och räknenskapshjälp, som af kommunalstämman anslås.

Konstitutionsutskottet, dit motionen hänvisats, afstyrkte densamma.

Herrar Staaff m. fl. hade emellertid till utskottets utlåtande fogat en reservation, hvori hemställdes, att Riksdagen i anledning af den väckta motionen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta fullständigt utreda, huruvida och under hvilka villkor det kunde tillkomma kommun å landet att åt ordförande i kommunalnämnden anslå särskild godtgörelse för med uppdraget förenade besvär och kostnader, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill den sålunda skedda utredningen kunde föranleda.

Vid ärendets behandling i kamrarna framställdes intet yrkande om bifall till motionen, utan endast till den afgifna reservationen, som också i Andra kammaren antogs med 114 röster mot 83, hvaremot den i Första kammaren afslogs med 107 röster mot 18, som voro för bifall.

Den utgång frågan sålunda fick i Första kammaren innebär föga hopp, att den nu kommer att mötas af mera förståelse i denna kammare. Men då den likväl återigen upptages, beror det därpå att jag ej kunnat inse riktigheten af de skäl, som konstitutionsutskottet anfört för sin afhäng till Riksd. prot. 1911. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 75 Häft. (Nr 185—186). 1

styrkande hemställan, och hvilka torde varit afgörande för Första kammarens votum.

Det första af dessa skäl är, att utskottet hyste betänkligheter mot att rubba den för vår kommunala själfstyrelse utmärkande grundsatsen, att de kommunala uppdragen såsom förtroendesysslor böra fullgöras utan ersättning för därmed förenadt arbete. I detta uttalande är jag så till vida ense med utskottet, att denna i sig själf goda grundsats ej bör utan trängande behof rubbas. Något annat har ej heller varit ifrågasatt. Men förhållandena ha sedan kommunallagarnas tillkomst utvecklats sig därhän, att grundsatsen i visst fall måst frångås. Detta har skett i fråga om ordföranden i kommunalnämnden, åt hvilken numera allmänt utbetalas ersättning för åt kommunen utförd arbete. Grundsatsen att kommunala förtroendeuppdrag skola vara oafflönade har genom vedertagen praxis väsentligen rubbats. Här är ej fråga om att införa något nytt i kommunernas styrelse, utan endast att bringa kommunallagen i öfverensstämmelse med ett förhållande, sådant det till följd af nödvändighetens makt format sig.

Vidare säger utskottet sig icke finna, att afgörande praktiska skäl för det i motionen framställda förslaget af motionären förebragts eller eljest föreligga. Detta är utskottets andra skäl för motionens afstyrkande. Gentemot utskottets här uttalade uppfattning vågar jag hysa en annan. En mycket utbredd praxis har utbildat sig i strid mot tydlig lag. Häri synes mig ligga ett missförhållande, som bör afhjälpas, och därvid erbjuda sig tvenne tillvägagångssätt. Det ena är att återföra praxis till öfverensstämmelse med lagen och det andra att ändra lagen till öfverensstämmelse med praxis. Vidkommande det första sättet torde det visa sig alldeles omöjligt att kunna åstadkomma en förändring af praxis. Det arbete, som i större kommuner åligger ordförandena i kommunalnämnderna, är af den kräfvande och omfattande beskaffenhet, att ingen, med känsla för hvad som är rätt och billigt, vill eller kan sätta i fråga, att de skola utföra det utan ersättning. Åtskilliga tjänstemän, t. ex. en del präster, ha ej större arbetsbördan än den, som hvilat på mången kommunalnämndsordförande. Mer och mer arbete hopas också på dessa förtroendemän. Det torde vid sådant förhållande få anses orimligt, att de städse skola förbli oafflönade.

Praxis kan sålunda ej återföras till öfverensstämmelse med lagen, men kan det ej ske, återstår blott det andra sättet, nämligen att ändra lagen efter praxis. Någon annan praktisk lösning af frågan torde knappast finnas.

En och annan torde emellertid vara mest böjd för att låta det gå

som det går. Däraf ha inga olägenheter försports, säger man. Men för det första kan sättas i fråga, om det är lagstiftare fullt värdigt att resonera på dylikt sätt. Är det ej så, att de företrädesvis böra hålla på lagarnes efterlefnad? För det andra är det ej så alldeles säkert, att inga olägenheter gjort sig kännbara genom nuvarande lagbestämmelse. Beslutar t. ex. kommunalstämma att tillerkänna ordförande i kommunalnämnden ersättning för arbete och besvär, som följa med uppdraget, tvingas stämmans ordförande att protokollera beslutet antingen så, att hvad protokollet därom innehåller står i öfverensstämmelse med stämmans beslut, men strider mot stadgandet i 51 § af ifrågavarande förordning, eller så, att det till formen öfverensstämmer med detta stadgande, men står i strid med verkliga förhållandet. Somliga torde ej vilja tillmäta detta någon vidare betydelse, för andra åter torde det framstå som en olägenhet af väsentlig art. Deras rättskänsla känner sig däraf kränkt.

Slutligen uttalar utskottet den farhågan, att ett godkännande af motionärens förslag skulle leda till att yrkanden på ersättning för åtskilliga andra kommunala förtroendeuppdrag skulle framställas. Det kan ej falla mig in att bestrida, att icke sådana yrkanden kunna framdeles framkomma, helst det är känt, att yrkande af dylikt slag i icke så få fall, med lagens nuvarande lydelse, redan framställts och bifallits. Att en lagändring af här åsyftad beskaffenhet skulle i nämnvärd mån inverka på detta förhållande förefaller mig osannolikt. Det torde i detta sammanhang tillåtas mig påpeka, att en lagbestämmelse, som i visst fall ej kan efterlefnas, förlorar i kraft och lämnar plats för godtycke.

Att man vid här ifrågasatta lagändring, mot hvilken betänkligheter uttalats, iakttager nödig försiktighet, det finner jag naturligt. Jag instämmer därför i reservanternas förslag, att, innan denna lagändring företages, först bör undersökas, i hvilken omfattning det förhållande, som här förut framhållits, redan vunnit häfd, och därvid tagas i betraktande såväl förhållandena inom olika delar af landet som ock den inverkan kommunernas större eller mindre utsträckning och folkmängd kunna antagas utöfva. Uppenbart är emellertid, att en dylik undersökning endast kan utföras genom Kungl. Maj:ts försorg. Skulle efter verkställd undersökning en författningsändring visa sig behöflig, torde kommunernas rätt att utan inskränkning anslå arfvode åt ordförandena i kommunalnämnderna böra så begränsas, att däraf befarade missbruk på ett betryggande sätt förebyggas.

På grund af hvad sålunda anförts får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta fullständigt utreda, huruvida och under hvilka villkor det må kunna tillkomma kommun å landet att åt ordförande i kommunalnämnden anslå särskild godtgörelse för med uppdraget förenade besvär och kostnader, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill den sålunda skedda utredningen kan föranleda.

Stockholm den 27 januari 1911.

C. J. Berggren.

Nr 186.

Af herr **Branting**, m. fl., om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående allmän och lika kommunalrösträtt för så väl män som kvinnor m. m.

Det är vår afsikt att innevarande riksdag, den sista i en treårsperiod, på nytt framställa de yrkanden, för hvilka vårt parti redan vid flera föregående riksdagar gjort sig till målsman, om omedelbart fortgående på demokratiseringens väg genom en verkligt *demokratisk författningsrevision* som grundval för vårt samhälles utveckling i folklig riktning. Som ett nödvändigt led i denna demokratisering framstår krafvet på vissa genomgripande ändringar äfven i kommunallagarna. Med hänvisning till en blifvande allmän motivering framlägga vi redan nu de yrkanden i dessa afseenden, som måste framställas före den första motions-tidens utgång för att kunna till behandling upptagas.

Vi hemställa alltså,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för